„ЗАСТАВА“ излази три пута у недељи: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „
за Србију:
(у сребру)
на годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини три листа места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 6. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 14. ЈАНУАРА 1872. ГОДИНА VII.

У НОВОМ САДУ 14. јануара.

„Пре свога разласка, једногласно су изјавили заступници народне странке поверење своје својим сачлановима Мразовићу, Вончини, Рачком, Крестићу и Јакићу, који су ишли у Беч на познате преговоре с Лоњајем. — Обе странке држе конференције да се утврди план акције за будуће. — Војска је консигнована, али ипак влада потпун мир.“

То је последња вест која је из Загреба до овог тренутка стигла, из које се види да се већ мисли о изборима, који иза распуста овога сабора морају наступити. Но осим тога још се из те вести види двоје: прво да није истина што трубе листови мађарске владе, као да је народна странка била устала против оних људи који су ишли на преговоре са Лоњајем. Ти листови, распростирући таке вести очевидно иду на то да углед тих људи умале, тим наравно странку саму да расцепе или бар ослабе, како би отуда што више користи у претстојећим изборима за мађароне у троједници и тим начином и за себе извући могли. Друго што се из те вести види, то је: да влада врло добро увиђа снагу народне странке, а осећајући своју савест нечисту, преза и од најмањег ветра. Консигнује војску, као да је народна странка наумила своме изразу негодовања дати облик демонстрације сокачке. Ово заиста показује како је влада изгубила компас, кад на најприродније појаве, на расположај какав је природно морао следити иза акта владиног којим је увређено чуство части и достојанства народног — изводи војску. Како је већ сумња, да је и устанак раковички изазвала влада угарска ради тога да сломије отпор народне снаге, то неби никакво чудо било кад би и овде пала сумња на владу, да консигнацијом војске — где влада „потпун мир“ — хоће да изазове метеж коме би се последице после употребиле за разорење снаге народне. Ово су све знаци да се влада јако боји народне странке, и да преза од резултата нових избора, у којима ће се све употребити, само да се протури у сабор већина мађаронске странке.

Ко још досад незна какви људи има у тој странци, или боље, каква је та странка може то видити из целог њеног предживота. „Полит.“ вели за ту странку ово: „Једна шака људи то је, који своје високе положаје у земљи злоупотребљују да на шпекулације као што је она са Лоњским-Пољем и Лимиту-сољу, који хоће од управе и судства да начине оруђа и сретства за своје себичне цељи, а највише на то, да напуне своје кесе; да јавне закладе и фондове опљачкају, да народу кожу с леђа огуле, једном речи људи, који су кадри махом пера жртвовати и отачбину и народ, славу прошлости народне, благостање садањости и сву наду на будућност. — Њихова је тежња грабљивост, обогаћење по што по то, и удобан живот; њихов политичан програм састоји се у томе, да све чине, што се у Пешти жели, али уједно и све најсуровијом силом да сатру, што би могло бити управљено против тежњи оних, који им леба дају. Један одломак аристократије, која се одродила од своје земље, који се са садањим стањем земље не може да опријатељи, јер се разликује од стања 1848 год. и који нема ни труна народног поноса ни родољубља; виша бирократија, чиновништво, које се за своју ексистенцију стара, те страхује од промене системе управне; неколико поглавара хијерархије, који гледају епископске столице као очи у глави и неколико особитн примерака из грађанства, које њихов лични интерес везује за Пешту, и можда по који земљеделац, који нема ни појма о политичним стварма, — то је та такозвана „унионистична“ странка, која не чини ни стотинити део народа, и једва да заслужује и само име једне „клике,“ јер би је нестало без трага у оном тренутку, чим би народна странка на крман владе дошла.“

Ето то је безпристрасна карактеристика људи, које мађарска влада жели потпомагати, да при идућим изборима дођу до већине, како би се могао преко њих утицај њен у троједници одржати и утврдити. Мађарски, нарочито владини листови јако наглашују то пријатељство, и сви из реда у последње време трубе, како мађарска влада треба то да чини, што би међу тим, она чинила и без њихове опомене. — Као што „Политици“ пишу из Загреба, у изгледу је, да ће се и само опсадно стање над Троједницом — или бар над неким крајевима њеним — прогласти. Али то ће по свој прилици произвести онаке исте посљедице, које су и у Ческој опсадна стања производила, т. ј. цео народ српско-хрватски оснажиће за политичну борбу у оној мери у којој су сад Чеси оснажени. Свакојако је ово време одређено да се судба троједнице коначно реши. Народ треба на предстојећу борбу око избора да се спреми, победили и овога пути, решиће се судба земље у корист народа; не заузме ли се сад својски за своје сопствене интересе, постаће робље Мађара — друга пута нема. Ово не треба никако губити из вида, јер у случају, да победи мађаронска клика, пашће клетва синова на оцеве, што их начинише туђим робљем. —

Свакојако ваља ситуасију троједне краљевине схватити као врло важну; важнију можда но што је игда до сада била. Влада мађарска је од своје стране као такову већ схваћа, и није се са питањем троједне краљевине никад толико бавила, као сад, што је највећа потврда овим речма. У последње време, држане су честе министарске конференције у тој ствари, па се још и сад држе. „Ванд.“ јављају из Пеште, да се 8. ов. м. опет једна министарска конференција у ствари тога питања држала, а по свој прилици, мађарска влада још ће више пута морати се враћати на то питање, јер је све адуте — изиграла!

Сад је настала прилика, да се и Пољаци могу уверити, како су грдну погрешку учинили, што су припомогли бечким централистама, да су могли садањи рајхсрат склопити. Познато је, да неби нико од федералиста дошао у рајхсрат, да нису Пољаци дошли. Како пак ови повероваше Андрашију, дв ће влада Галицији концесије учинити, те дођоше, то и неки остали федералци угледајућ се на њих припомогоше својим доласком, да садањи рајхсрат добије бар с поља, неки вид претставништва државног. Но из дебате у уставном одбору тога рајхсрата вођене 9. ов. мес. о пољској резолуцији, (која се може читати на другоме месту овога листа) могли су се уверити, да су на зло своје и остали Словена у држави, припомагали уставоверцима да се утврђују у влади, јер као што се из дебате види, уставоверци неусвајају у целини галичку резолуцију. За сад су је упутили пододбору једном који ће је у појединостима претрести, онда поднети о томе извештај одбору а овај решити дал да је, и у каквој форми изнесе рајхсрату.

Колико се из дебате у самом одбору види, може се већ у напред прорећи судба галичке резолуције у речима: да је уставоверци неће усвојити у њеним главним основним тачкама; усвојиће је само у незнатним уступцима административним, од којих Галиција неће велике користи имати. Вероватно је, да ће уставоверци незнатније тачке галичке резолуције усвојити и изнети их рајхсрату — ако би Пољаци пристали на то — због тога, да се могу правдати, како су они хтели да задовоље Пољаке, но ови траже сувише! По свој прилици, да ће Пољаци доћи до увиђења, те ће окренути леђа таком заступништву државе, које хоће сву власт државну да централише у руке једног племена.

Дал због овога само, или и због тога, што уставоверци неће да трпе Мађара у председништву заједничког министарства те ваљда иза леђа му раде да се опет поврати Бајст, те се Андрашија осећа несигуран на својој новој столици — дао је исти писати једну броширу против Бајста, износећ га у правој његовој светлости, али уједно ударајућ и на садање централисте, за које Андрашијев броширописац вели да се немогу одржати без воље Мађара. Ово нека је прибележено овде само тога ради, да се види, како се и Андрашија нашао у небраном грожђу помагајућ централисте, од којих му сада опасност прети.

У Француској наступио је опет мало важнији транутак. Пошто народна скупштина није усвојила један економно-финансијалан предлог, којег је влада поднела и Тјер се за њега заузимао, то је министарство 8. ов. м. поднело оставку у руке Тјеру, као председнику републике. Тјер од своје стране такође хоће да поднесе скупштини своју оставку. Брзојави из Верзаља јављају, да су клубови скупштински изаслали своје заступнике Тјеру, да га приволу да одустане од те своје намере, пошто није поникла диференција између скупштине и њега због политичног него због економног питања. Дали ће се тим начином изравнати постојећа диференција, и дали ће Тјер услед тога одустати од своје намере неможе се унапред знати. Толико стоји, да оставка Тјерова у овај мах, може врло замашајне последице за собом повући. Други брзојав јавља, да је већ посланица Тјерова стигла народној скупштини, да је прочитана и да је услед тога скупштина изаслала један одбор који ће покушати да Тјера измири са народном скупштином, а у случају, да то неузмогне учинити, онда да промисли о мерама, које за тим треба предузети.

КОМЕ СЕ ПРЕТИ?

„Влада неће трпити никакве тежње, против целокупности земље и круне св. Стевана“ — рекао је на завршетку свога говора министар-председник Лоњаји, у дебати о предлогу у погледу војене крајине, што га је поднео заступник Милетић на угарском сабору, и који се претресао 8. ов. м. као што је већ познато и из једне брзојавне вести тога дана у овоме листу.

Ми се неби много обзирали на изразе ни једног министра, па ни министра-председника мађарске владе кад они неби били мерило политике владине. Овако, пошто нам је дужност износити сваки и најмањи знак тежње владине у њеној унутарњој политици, ради тога, да се свака сумња одклони од прави намера владини, морамо протумачити јасно сваку реч ма кога члана владе, која би се год могла односити на нас, која год показује шта влада о нашем народу мисли. За то ћемо се на овоме месту позабавити мало са горњом изреком мађарског министра-председника, јер ју је јавно у сабору, дакле пред целом земљом исрекао. Прогледаћемо је у томе облику како смо је извадили из „Нове слоб. Пресе“, која је за цело није извернула, нити јој смисао скратила.

Шта значи дакле та изрека министра-председника мађарске владе?

Пре свега морамо казати, да је дражење мађарског народа против немађарски народности постала моћна полуга владе мађарске за све њене планове. У опште се могло приметити, да се мађарска влада служила пресијом, кад год је хтела протурити у сабору какав свој предлог, за кога је знала, да ће у народу наићи на јаку опозицију. Пресија је та обично била „панслověнски“ баук, или „разоравајуће“ тенденције немађарских народности. Да би та пресија што силније дејствовала, владини су органи трудили се да од своје фикције, од уображене неке земисли „панслověнства“ створе страшило од кога ће се народ мађарски плашити, те се увек слепо подврћи владиним намерама, које су једине садржавале ту силу, да угарску, односно Мађаре спасу од тога баука! Исто је то било и са опозицијом народносном. Да би за своју политику према „народностима“ што јачег основа у мађарском народу могла имати, да би у случају да се гдегод и у Мађара покрено чуство правичности и здравог разума исто ућуткати могла, влада је својим органима преправљала народ да сваки захтев „народности,“ ма и најправеднији а најнезнатнији престави као непријатељски умишљај против мађарштине. За ово пет година успела је у томе толико, да сад, кад год јој треба аплауза у своме народу немора ништа друго чинити, до да једно или друго од „страшила“, — које је сама мађарском народу уселила у главу — потегне пак да до аплауза, одобравања дође.

Једно од тих страшила рекосмо да се зове „панслověнизам“ друго пак — нападај на интегритет, целокупност земаља угарске круне!

Ко је пратио политичну тактику мађарске владе, могао је приметити да се она у употреби ова два застрашавајућа сретства служи како јој се које згодније чини. Оно прво, страшило „панслověнизма“, обично је употребљавала онда, кад је требало учинити пресију и на саму своју странку, ово друго употребљује обично према народносној опозицији. Кад год је хтела мађарска влада, да сузбије народносну опозицију, али тако, да то уједно изгледа и као особита заслуга њена пред мађарским народом, а уједно да Мађаре што више потстакне против немађарски народности, увек је обично загрмила у уши народу: да она (влада) неће трпити никакве тежње, наперене против интегритета, целокупности државе; у, дарала је обично пред очима свога народа, опозицији народносној жиг велеиздаје, — јер то је техничан израз у кажњивом закону за оне, који би се усудили учинити покушај против целокупности земаљске.

Ми разумемо да је то моћно сретство. Ваљда и нема народа данас, који неби сматрао за највећу светињу очување неповредљивости своје земље. Ми држимо баш да апсолутно нема таког народа, и тим отачаствољубљем тумачимо у мађарском народу и мржњу, која се рађа против оних, којима се жиг таке велеиздаје на чело удара. Али ми питамо: ко је то, што гаји у себи тежње против интегритета круне Стеванове? Колико знамо старију и новију историју ми неможемо ни у једном — ван ако има кога у самом мађарском народу — никога да нађемо, ко би ишао против целокупности земље. Кад је пак који спољни непријатељ у тој или сличној тежњи пошао на угарску, то су све народности без разлике пролиле своју крв, бранећи целокупност и слободу земаљску.

Но у ствари и нема те тежње у њеном правом смислу. Мађарска влада знаде то тако исто добро као и сваки члан ове државе. Али пошто њеној тежњи за помађаривањем осталих народности стаје на супрот индивидуална снага тих народа, то да би се у очима мађара и страног света оправдале неправичне и драконске мере владине, износи се тај преступ на среду. То је у свакој па и у овој прилици.

Него да видимо, шта је дало повода Лоњају, да се одупре мнимој тежњи (не знамо чијој) против целокупности земаљске ударајући нагласак на то: да влада таке тежње неће трпити.

Које су то тежње против целокупности земље и круне, против којих гроф Лоњаји онако грми у седници саборској од 8. ов. м. можемо лако дознати кад погледамо на повод, којим је Лоњаји ту претњу пустио. Повод тај пак нађићемо у самом предмету дебате и гледишту које су народносни заступници том приликом заузимали.

Ми за сад још немамо опширни говора држаних том приликом, али колико их видимо у пештанским листовима у врло скученом изводу, неможемо нигде да нађемо основана повода такој претњи министра-председника. Видимо где се заступници народности заузимају за уставност у питању разрешења крајине, где замерају влади, што се војена крајина размилитарује на неуставан начин, апсолутном вољом владаоца што у уставној земљи несме нигако бити. На акту, којим се изриче у начелу разрешење војене крајине нема никаквог премапотписа, да би се могло знати на кога пада одговорност за последице истога, ако би какве наступиле. Видимо, где се заступници народности заузимају за права и интересе народа, који је неоцењени крвави заслуга стекао за државу и династију, тражећи да се с тим народом поступа према духу уставности и према заслугама, као с људма а не као с робљем. И зар у томе, што се заступници народности заузимају за уставност, и за право и правичност, — зар у томе

леже тежње против интегритета земље и круне св. Стевана?

Заиста се неможемо довољно начудити мађарској влади. Она се већ толико занела тренутним својим успесима, да се у својој охолости индентификује, чини истоветном са земљом и круном! Ако се ко усуди стати законитим сретствима на отпор политици њеној, то је онда у њеним очима истоветно са тежњом против целокупности земље и круне. О, sancta simplicitas!

Данашња влада мађарска, ослоњена на мамелучку већину саборску, која се, привезана личним интересима као лутке жицом креће онако како влада прстом макне — загазила је у апсолутизам у велико. Да ланце апсолутизма у пуној мери буде могла као Бах стегнути не фали јој још млого. Са продужењем заступничког мандата од три на пет година, кога мисли кроз сабор протурити, иде на то, да од парламентарности начини још веће ништавило. Ми већ сад уживамо само привидну уставност; онда ће пак још маловажнија бити. Кад протегне период сабора на пет година онда ће имати довољно времена да се може утврдити, а за тим — како ствари стоје — питање је хоћели се више икад и доћи до — избора. Онда смо у сред блата апсолутизма. Не треба дуга века човеку да овај прогностикон доживи, — али се влада мађарска не обзире на то, да се у кратком веку може још млого којешта другог доживити, што влада мађарска не жели и што јој може све лепе планове покварити.

Ми врло добро видимо, да је мађарској влади све, што год стоји у опреци са њеним тежњама, што год се ради против њени намера — издајство земље. Као што већ рекосмо, најнезнатнији и најправичнији захтеви немађарски народности, њојзи се: тежња против целокупности земље и круне. Како се Лоњаји испречио на заступнике народности у угарском сабору, те преко њихове атресе прети народностима, што се усуђују не бити задовољни са ропским положајем, ког им је та влада милостиво наменула, то изгледа, као да су већ и саме речи — тежња против целокупности земље и круне. По правној теорији Лоњајевој, од сад неби било слободно ни казати код нас где боли, ни захтевати оно што нам је право крвљу стечено, — јер је то: тежња против целокупности земље и круне!...

Али народности у угарској несмеду се оканути потраживања својих права, ма Лоњаји колико претио, ма и влада колико стајала на пут. Истина, како је та влада пошла, то од ове претње до проглашења немађарски народности за велеиздајнике, нема више од једног корака, а од тога треба влада да се чува у интересу своме, у интересу самог мађарског народа. Данас нема ни једне државе, која може за себе рећи, да је потпуно сигурна од тога да је каква олујина неће оштетити, ако је захвати — тако је политично и друштвено стање Европе подривено. Угарска пак не стоји међу осталима државама у првом реду. Пред натуштеним политичним облацима, треба целокупна снага земље да је концетрисана, да државу у случају какве олујине заклонити може; а то лежи једино у задовољењу народности и потоме у потпуном унутарњем консолидовању државе саме на темељу равноправности народности.

Гроф Лоњаји том својом изреком у сабору показао је, да је државник школе Андрашијеве, а то није добра школа, — о чему ће се можда уверити, кад буде касно било. У претњи својој пак померио је по нашим назорима прави атрес. Ми истина још неувиђамо, да има тежње против земље и круне у томе, кад се нешто ради против владе, као што је невидимо ни у томе, кад влада ради против народности и њихови права и захтева. Али кад је гроф Лоњаји учинио тај проналазак, то држимо, да би више смисла било, да се окренуо својим друговима у влади и себе погледао у огледалу. У томе би случају говорио онима који цепају снагу државну подрањујући незадовољство у народима у њој, дражећи један народ против осталих другог племена, јер се из тога може извести, да посредно иду против целокупности земље и круне, пошто у народностима тим начином могу подранити немар и спрам саме државе као што су однеговали одвратност спрам себе, а онда би се то могло узети као тежња против целокупности земље и круне, јер би се народности могле у случају какве невоље, незаузимати за целокупност земље и круне, не стати за ову на браник. Онда би тек могао наступити случај да се и овима може пребацити, — али тек негативна тежња против те целокупности!

Народи ове државе могли су се до сад уверити о томе на којој се страни појављује тежња против целокупности земље и круне. Они тој тежњи треба делом на пут да страну, јер је иначе дуго неће моћи „трпити.“ Ради мира државе, ради целокупности земље и круне, у идућим изборима за сабор, треба народи слошке да стану те да извију владу из руку они, који су до сад делом и речма показали, да не раде онако како то интереси „целокупности земље и круне захтевају!“ С.

ДОПИСИ.

+++ **У Загребу** 5. јануара. Доживисмо дакле после толиких изјава љубави наше браће Мађара, којима су нас обасипали целе прошле године, не давши нам ни до ријечи доћи, да се и врата отворише сабору троједнице. Нећемо се овђе упуштати у пресуђивање дела или недела мађарскога министарства, којима прошле године обележише становиште Мађара напрам троједнице, него ћемо само да констатујемо факат да су наша драга и слободоумна браћа Мађари ипак најнослије морали пустити змаја, од ког се толико плаше, да се пролепрша у слободном зраку, ма да га они мисле на свом конопцу држати, т. ј. морали су пустити народну странку да прозбори у лице им и свијету на видику слободну ријеч, која ће можда бити одсудна бар за најближу будућност хрватског и српског народа у троједнници. (Као што се видило, ипак укратише прилику да се та реч изрече. У).

Заступници народни сабраше се већином већ 2. јануара у Загреб и држаше одма оног вечера своју конференцију. Кад освану дан 3. јануара, када ће се сабор отворити, искупи се народ у приличном броју на Марковом тргу, да види како ће Бан Бедековић поћи до саборске дворане.

У саборској дворани све је препуно на галеријама. Куцну 11 час и диже се жупан Кушевић предлажући, да бискуп Краљ као најстарији у сабору заузме председничко мјесто; кад се то сврши опомене исти жупан саборнике, како требају по старом обичају једном депутацијом да се упуте Бану, која ће га допратити у саборницу. За њим устаде Мразовић, те допуни Кушевићев предлог тим, да сви црковни и световни великодостојници оду по Бана, а од народних заступника да им се придружи ком је воља. На то се дигну сви присутни великодостојници, предвођени бискупом Краљем, а народни заступници осташе сви до једног мирно и непомично на својим столицама.

Једна кумпанија војника са бандом својом стајаше у пуној паради на тргу, те кад се Бан са својом свитом указа, поче се свирати царевка, а народ не рече ни на то ни на пролаз свијетлог Бана ни беле ни црне, него мучаше муком заливен као оно кад мртваца до последњег кућишта пропраћају.

Врати се депутација са Баном у саборницу и би поздрављена ускликом, којим се баш не би могао нико поносити, јер долазаше из уста неколиких поразређених вјерних.

Пошто Шухај прочита први краљевски рескрипт, којим се позива и овлашћује бан Бедековић да у име краља сабор отвори, узе сам бан други краљев рескрипт, којим се сабор отвара. Заступници народни одазваше се живим усклицима при спомену краљевског имена. На основу рескрипта прогласи дакле бан сабор отвореним и оде у своју резиденцију.

По одласку банову позове председник бискуп Краљ сабор, нека изабере привремене бележнике, те у ту сврху изабраше дра Маканеца, дра Рогулића, дра Посиловића и Турелија, све од народне странке. Сабор се затим подјели у 5 одсјека ради овјеровљења заступника. Послије подне су се одсјеци конституисали, те су им председници и известитељи сами народњаци.

Публика се цијеле сједнице са свим мирно и пасивно владала.

Тај дан беху од народ. странке свега 55 на броју, а од унијониста само 8.

Сутра дан сакупише се заступници само да одостовјере записник од прве сједнице, у ком нејасно забиљежено беше, да ли је Бедековић као бан троједнице или као краљевски намјестник и повјереник сабор отворио, те устаде др. Брлић и захтјеваше да се исправи, да је Бедековић *као краљ. намјестник* сабор отворио, а тако исто, да се у будуће у записнику изостављају наслови, као: пресвјетли, поглавити, велеможни и т. д., почем је то бесмислица, јер су сви чланови сабора једнаки. Подупираше га у том Мразовић, те сабор ове исправке једногласно прими.

Сабор се још није конституисао, јер одсјеци још нису свој посао око овјеровљења заступника довршили. Неки људи мисле, да би се то могло и брже свршити, кад би се хтјело, и доводе то дуговлачење у свезу са конференцијама бечким међу Лоњајијем и неким заступницима саборским.

Како му било! По примећује се, да су унијонисте јако носове покуњили, а народна странка све то поузданије с отвореним челом к борби приступа. Ми јој ништа друго немамо примјетити, него да чува образ и поштење народа, који јој је своје повјерење у наточ свим махинацијама противничким тако свјестно поклонио, и да што боље пази на замке, у које ју свим средствима гледе заварати. Онда је народној странци побједа осигурана, ако не у овом тренуту, а оно у најближој будућности. Угледајмо се у том на Чехе, који се сигурним кораком све ближе своме циљу примичу, па — устрајмо!

(Овај је допис писан одмах при отварању сабора као што се види из датума, но је требало седам дана док је до нас доспео, а за то време већ знају наши читаоци судбу сабора загребачког. Но ми га пуштамо у лист, јер верно прта расположај духова у престолници троједне краљевине према мађарској влади и њеним органима, У.)

Са Капеле 3. јануара. — Ком је Србину далеко на Кавказ, нека зими дође у Капелу. Кога су маште руских песника носиле преко оних врлети и снегова, наћиће им живе слике и у овим планинама. По по дана дуги богази, над којима само честе и високе јеле заустављају дебеле снегове, да те не зароне те да срећно изиђеш на проплачак, где ти се на мах отвори драга по четири сата дуга и широка. Ту се ледено сунце огледа у белим снеговима. Ту је разметнуто село. Дрвене стаје скривају туда народ и стоку од снега и буре, од које, кад затутњи, марва скапава а снег се разноси као прах. Само људе видиш где с раздрљеним грудма иду ветру на очи. Док је марва сићушна, да је прекорачиш, људи су као змајеви.

Ако ти се природа не свиди, зауставићеш се ту радо због људи; ма сваки је здрав, хитар и лак, сваки је речит и весео, сваки ћете у часу преварити, као последњег сметењака, ако попустиш срцу, да ти ум савлада.

Тако је у овој љутој крајини, вредна је, да је сваки Србин походи. А време је већ, да се уопште поведе коло по народу, да се прегазе сви крајеви и упозна живот у њима. Сваком је сину народа цело Српство домовина, с тога нек се не дају „деца“ као за плот везивати за место својега рођења.

На овом камену, где је досад само пушка владала, почиње мало слободнији живот. Сада је баш прелазно доба, где се помало увлачи грађанска управа а официр отискује само на поље војно; настаје време, да крајишник постане сам господар у својој општини, па да се уставом уведе у политичну слободу и самоуправно завлада над свачим, што му се у животу догађа. Такви прелази у народном животу врло су и важни и поучни; прво што нови правац захвата, корена те ће онако растити каква се клица у њега баци, друго што се у борби и кршењу између старих и нових стихија најбоље сазнају добре и хрђаве стране свакога правца, а још већма што се у њима огледа дух човечији са својим страстима, врлинама и слабостима. Омладина ће најпређе унапредити живот народни, ако према таквим прелазима не буде немарна. У њима расту крила народа. У таквим прелазима поничу карактери, државници, песници и научењаци, јер у оној борби и кршењу сваки нађе ране своме стварајућем духу. Треба дакле обићи бар познања ради, гдегод је таквих прелаза, а тако је сада и у Лики и Банији, а тако и у осталој крајини.

Ово засад само напомињем, не би ли се о томе мало озбиљније мислило, а кад сијне пролеће писаћу вам мало више из ових крајева. Сад сам запао у снег па никуд ни мићи.

Могу вам још само јавити, да се у Плашком 24 и 25. новембра п. г. конституисала епарх. конзисторија и епарх. административни одбор. То сте већ знали. Додајем вам дакле новост, ако ме ко не предтече, да је нова конзисторија држала већ и прву своју партикуларну седницу и то тек 29 дек. пошто на први рок 16. дец. не дођоше приседници са стране, јер не могоше прегазити преко снегова на Капели, исто тако не могоше они доћи ни 29 дек. у Плашки, него у место њих дођоше њихови заменици. Изостајање по оваквом времену у овим крајевима даје се извинити, само нека дотични свој недолазак бар пред седницу јаве, да им се могу заменици за времена позвати. Обављени су редовни послови, који немају опште важности. Јавиће вам се кад и таквих буде.

(*β. β.*) **У Липисци** 6. јануара. — „Само *немачка култура* може Аустрију одржати“, — рече један овдашњи научењак. То значи српски: Само *немачка сила* може Аустрију одржати. А докле? Док се не створи јача сила. — Зато Немци имају особито поштовање према *историчном праву*, које је већином *право силе*, а одбацују природно право, — што им оно даје господарство над другим народима; онда није ни чудо, што и само *ропство* сматрају као *право*. — Они се хвале, да су *идеалисте*, да теже за остварењем идеја: унутарње слободе, савршенства, доброхотности, права и правичности. Но ово је само правац науке, кога се не држе у самом делу ни они, који таква начела исповедају. Јер, каква је то *унутарња слобода*, где се по *савести* не поступа; а и може ли ко најбољој увиђавности следовати и доследно радити, кад и нема савести при неким стварима, а нарочито у оним, које се тичу других народа? Какво је то савршенство, где се слобода и напредак руши? Каква је то доброхотност, где се само саможиве тежње негују? Па онда, какво је то право, које је без икаква одношаја, т. ј. једнострано, дакле силом установљено, које ограничава један, а раширује други круг делатности? И напослетку, каква је то правичност, где се увек узима и отима, а никад не даје и не враћа? Може ли ту постојати хармонија и равнотежа? Никад и никако!

Дакле само немачка просвета може Аустрију одржати. Ама зашто баш немачка? Та неје просвета, несу науке ни немачке, ни француске, ни словенске, него су опште човечанске. Али сујетни људи гледају све кроз наочаре сујете, па и науку. По том су и сви славни мужеви били Немци. — Тако овдашњи „Дневник“, описујући живот Кеплеров, вели: „Коперник, Галилеја, Тихо де Брахе, Кеплер, то су биле духовне звезде немачке“. Тако говоре „образовани“ Немци, ма да читав свет зна, да је Коперник био Словенин, Галилеја Талијан, а Тихо де Брахе Шведац. „Коперникус је био Немац“, вели један професор; „он се управо звао Коперник“, — тим хоће да потврди да је био Немац. Ала је и доказао! Други опет кажу: „Коменски није био Словенин, бар се неје осећао као Словенин“. А где су докази? Па то се по себи разуме. — Укратко, све што је добро, то је немачко, а што не ваља, то је словенско и француско — варварско.

Али шта би они рекли, кад би им се доказало, да је први филозоф новијег доба — Кант био Словенин (Кашубин), да је Лесинг такође био Словенин (лужички Србин), да је шта више и сам Шилер био Словенин? А да је Песталоци Талијан, а не Немац, то му и име већ показује. Али да, ко ће њима то доказати, кад ту треба научних доказа, а наука је само немачка!? — Чисто човек (не-Немац) изгуби вољу, да постане славним и учеником, јер би му рекли Немци, да је Шваба, — рече један брат Србин, видећи сујетну грамзљивост Немаца.

А како Немци знаду уважавати славне мужеве за живота њихова, то се може видети баш сада код Л. Фајербаха (L. Feuerbach), о ком бреславски дописник у „Н. Н.“ овако пише; „Он станује, да вам само једно кажем, откад је овде, далеко од вароши у стану, за који плаћа 100 фор., јер бољег не може да узме. Соба где ради потпођена је каменом, па зими у њој и не може радити; јер се не може грејати, и тако пребива у малој, кукавној собици. Скупљајте прилоге приљежно! Крајње је време. Његов дух хоће да се угаси. Да не буде прекасно“. — На ово је његов брат дао изјаву, која ово побија, али ни он не одриче нужду, у којој му се брат заиста налази. — Као што се „Н. Д.“ јавља, „слободњаци талијански“ купе прилоге за Ф., а уједно намеравају, да издаду талијански превод његова „Бића религије“. „Народна Држава“ и још други демократски листови скупљају такође прилоге. — Неје ли ово срамота за буржоазију? —

У „Н, О. Н.“ пише један Берлинац: „Несигурност у удаљеним улицама страшно расте. Ако тако даље пође, онда ћемо се морати револверима наоружати, да се тако можемо одбранити од лопова, што отимају новце и сатове; па при том стаје ову варош полиција годишње 806,000 талира, а настава у основним школама, од које се иште толико моралне образованости, стаје годишње преко 1. милијон талира“. — „Н. Д.“ примећује на ово: „Г. писац је овим речима, можда и нехотице, не само „победиоца од Краљева-градца“ осрамотио, не само Германијину копрену добродетељи подерао, те ју у крпама показао „деморализованој“ народности, која се томе смеши; него нам је дао такву слику полицијске државе“, да се драстичније не може замислити: Трошак на варошку полицију односи се према трошку на народне школе као 4:5, т. ј. Берлин троши на народне школе само $^1/_4$ више него на полицију“. —

У Бечу је ове године почео излазити нов немачки лист: Немачке Новине“ („Die deutsche Zeitung“). Какав је тај лист, може се закључити већ из тога, што и сами овдашњи Немци кажу, да је претеран напрема Славенима. О правцу његову пише „Н. Д.“ овако: „Пошто „Н. С. Преса“ због своје сувише ноторичне корупције не може више нужне „моралне ваге“ да држи, а пошто остале бисмарковске бечке новине не обожавају доста пруске капларске државе, то је бечки пресбиро покренуо нов орган у Бечу, који само њему припада: „Немачке Новине“, које се одликују изванредним обожавањем бисмаркизма“.

Исти лист чуди се пужењу целе народне немачке пресе напрема руској држави. Али, вели, то је тако од озго заповеђено. „Томе је повод тај, што је прошлог месеца у Петрограду држана виша светковина луда, тако названа светковина реда, при којој је учествовало више пруских принчева и генерала, који су за своју смерност награђени са 2—3 милостиве речи цара руског! Та сервилност према истоку, скопчана с бруталношћу према западу, даје нам хрђав појам о изгледима мира, који су у последњем берлинском престолном говору наглашени, а исто тако и о осећању сигурности, које берлински властници имају“. — Даље спомиње, како је прусољубива странка у Аустрији подлегла, и како се у Саској и Баварској показују противбисмарковске тежње. То нам показује, вели, како је нездрава биљка, то, пре године дана у Версаљу фебриковано и декретовано „немачко јединство“.

= **Из Мола** 9. јануара. — Није лепо кад се по јавним листови полемика води; али кад се већ нађе какав да целој општини у част дирие, називајући је несвесном, а себе свесним — онда држимо да таког треба разуверити, и доказати; да неће свет пропасти кад њега више не буде. Зато молимо п. г. читаоце за мало стрпљења.

У броју 153 п. г. у цењеној „Застави“ истакао се неки дописник из Мола те безобзирно напада целу нашу општину, називајући је несвесном (већ по овим може се видити колико је и дописник свестан) и ни зашто друго, него зато што је ова прошлог месеца у државној скупштини својој једногласно изабрала за учитеља сина овдашњег г. пароха. И он наводи и своје разлоге због чега је општина несвесна. Први му разлог: што између осам конкурената није по закону изабрала оног што нај-

боље сведочбе има него се вели дала наговорити од свог пароха да његовог сина изаберу. Други му разлог што је закон повређен; јер по решкрипту §. 20 несме бирати сродник као подчињени.

Ми овде наводимо да ни учем закон повређен није. На прво велимо, да је за нашу основну школу изабрат који је шест ђимназијални разреда ваљано свршио, има сведочбу за ниже главне школе; добар невац и доброг владања, а то је обштина и желила. Али нека је баш који и са бољим сведочбама био тај онда није зато изабран што га непознају и незнаду каквог је владања, које код учитеља несме бити побочна ствар. А особито Молци имаду узрока освртати се на владање учитељево. И овог као овдашњег сина познавајући као примерног владања држаху да је он од свију најспособнији, те га зато изабраше, а не као што дописник вели што су несвесни те се од пароха дали наговорити. У осталом сваком је слободно молити. Знамо како се свуда при избору званичника моли и кортешује. Та при избору земаљског посланика не само што приватни људи и партаје кортешују и на то огромне суме новаца троше. — него и сама влада лаћа се свију средстава те кортешује да до већине у сабору дође. И против таког избора ди и до крвави и мртви глава дође, нема приговора. има и још те каква. У.) Истина догађа се да мањина уложи протест, ал тек мањина остаје увек мањина. А овде при избору небеше никакве мањине, осим ако дописник себе за мањину држи, јер овде је сва скупштина (у којој је и цела наша интелигенција) при избору осим дописника и њи неколико који дома не беху — заступљена била.

На друго ди дописник вели да је повређен закон који каже да се сродни као подчињени бирати не може, — одговарамо: да је скупштина знала за тај закон, али знајући да истога кандидата отац нити је председник обштине, ни директор — то га је изабрала држећи да тај §. ниучем повредила није. А што му је отац парох на то није гледала што зна да данас није више учитељ пароху као досад подчињен, нити је данас у стању парох учитеља протерати или задржати против воље обштине.

Још дописник спомиње нешто о верозаконским и комуналним школама ал блажен ко то разуме, ми незнамо шта с тим оће, јер тек толико свести (кад се и он сам за свесног држи) код њега предпостављамо, да ће знати да тим избором учитеља нисмо комуналну школу завели, или и за један само корак јој се приближили.

И овим држимо да смо доста доказали колико су дописникови разлози ништави; које је и сам дописник морао увидити, кад је да би ји подкрепио — чак у личност г. пароха потегао. Но то неспада на ствар.

На последку дописник се на власт школску позива, велећи да ће ова знати шта је закон. Ми незнамо шта он с тим оће. Или би валда желио да за љубав његове „свести“ власт уништи овај избор? Да, он би се томе радовао кад би наш новоизабрани учитељ, који је на позив наше обштине, оставио у Меленци своју добру штацију и овамо дошао — остао без леба. Али ту радост паклену неће дочекати; јер каква би то онда и автономија обштинска била, кад би јој се на просту денунцијацију једногласни закључак скупштински уништио?

Оволико написасмо у хатар истини.

ТРОЈЕДНА КРАЉЕВИНА.

У последње време и француско новинарство доста се забављало са политичним стварма Словенства, Да се види како њихови листови наше ствари гледају, саопштавамо овде један одломак из „Конституц.“ где се вели:

„Значај западне европске револуције је демократичан, егалитаран и мање више социјалистички. У земљама источним, односно заосталим показују се исте тежње под обликом толико различним, да многе мудре главе никако несхваћају солидарности, што обстоји међу покретом славенским и револуцијом западном. Оне заборављају, да је Француска већ год. 1789. сачињавала чврсту народну и политичку јединост, пре него што се лати друштвени проблема, које још до данас немогаше решити. Друго су Славени. Изузимајући Русију и Србију нигде у славенском свету неизврши се још народна кристализација начином који задовољава народ; с тога поднашају силу владе туђе и цивилизацију развијенију али антипатичну чувству племена. Отуда сљедује, да револуција славенска — ми употребљавамо реч „револуција“, да означимо коренити карактер промене, коју ваља извести — изкључиво је народна. Патриоте ческе, хрватске, словенске и т. д. немаду друге непосредне цели, ван створити себи народну и политичку екзистенцију, обуздану уставним јамством. Они ништа незапостављају реформе чисто административне, судбене и економске, али неће да их приме из руку немачки и мађарски као милостив дар. Лозинка им је: „Бог и моје право“ па кад једном присиле садање господаре, да признају то право, сигурно је да ће еминентно и демократичке и егалитарне диспозиције племена славенског — иста Пољска усред своје аристократичне анархије бијаше егалитарна — уродити плодовима, на којима ће себи западна цивилизација само честитати. Да ми нисмо осведочени о тесној солидарности међу начелом народности у Европи источној, и друштвеним напредком запада, неби се били латили трудна посла убавештивати наше читаоце о догађајима, који приправљају преустројство, а можда разсуђе монархије аустро-угарске. Парламентарне еволуције бечке, посведовања Чеха, комбинације Пољака и мукли одпор Хрвата чине се сами по себи толико занимљиви публици француској, да је разглабање посљедица једино средство, дати тим догађајима вредност у народу француском.

Чекати нам је још, док последице нове цислајтанске политике Ауерспергове јаснијима постану. Али међутим већ опажамо, да одпор хрватски према Мађарима постаје аналогичним одпору Чеха. То је нови доказ једнакости интереса, што покрету славенском даје значај толи претљив за монархију дуалистичку. Хрвати траже ревизију нагоде међу Хрватском и Угарском, а конференција од више министара угарски и главни чланова народне опозиције загребачке састала се у Бечу, да расправља о предлозима хрватским. Слабо је наде да ће ови покушаји измирења бити окрунени успехом. Хрвати имају необоримо за се право хисторичко, али у садашњим околностима материјална сила равна ситуацијама, а у том погледу дао је наступ министарства Ауерспер-Андрашијева Мађарима велики премах. Хрвати нека још гласније понављају речи свога бана Ердедија „regnum regno non praescibit leges!“ и нека још необоривије доказују да је домовина њихова према Угарској кроз толике векове уживала истоветан положај као Угарска, према осталим круновинама аустријске династије, бојазан уздрмати дуализам и особито страх Мађара од Србије и њезинога уплива код Југославена достати ће да се договарања изјалове. Мађари радо заборављају да је Хрватска изгубила самостојност истим начином којим је потиштена Угарска. Мађари су сада получили древне привилегије, па пожурили управити на Загреб онај сустав. који им се несносним чињаше. Тешко ће у предлогу једнога мађарског часописа, да се Далмација с Хрватском сдружи налазити почетак задовољштине. Мађари теже већ одавна за поморством, па је бездвојбено, да у тој намери само а не у накани, поправити вековну неправду, прињају уз идеју ускрснућа древне троједне краљевине Хрватске, Далмације и Славоније“.

АУСТРИЈА.

У седници уставног одбора, држаној под председништвом бар. *Ајхрова* учествоваху од стране владе председник министарства кнез *Ауерсперг*, мин. унутарњи дела *Ласер* и мин. *Унгер*.

Председник ставља питање, хоћели се разправа уставног одбора, тајним путем обављати.

Др. *Грос* и бар. *Тинти* а после и *Зибликијевић* изјављују, да би неправедно било, да се остали заступници искључе од учествовања при расправи уставног одбора, и пошто нико неподнесе предлог у погледу држања тајних седница, прелази председник на предмет дневнога реда, наиме на резолуцију галичког сабора.

Пре свега ставља др. *Пикерт* питање, какав положај мисли влада напрама предлогу галичких заступника заузети.

Мин. председник: Предстоји нам опет разправу отпочети у погледу галичке резолуције. Влада мора отворено признати, да јој је немогуће, пристати на све у резолуцији означено. На тој основи развио би се „status in statu“ (држава у држави) чему се на пут стати мора не само због унутарњих околности, него и спољних. Већ је у престолном говору наглашено, да ће влада, све оне уступке, који неби били на уштрб јединства и утврђења моћи државне, Галицији вољно учинити. Влада има данас то приметити, да је већ прошле године један предлог поднешен био, који би можда субстрат за даље разправљање пружати могао; влада ће предлог уставног одбора на основу галичког сабора тачку по тачку најтемељније испитати, и још у одбору своје мнење код сваке тачке изнети, какав ће положај прама свакој заузети.

Др. *Зибликијевић*: Предмет данашње разправе није нов, и он је толико пута већ претресан, да би ђенерална дебата сувишна била; у специјалној дебати и онако ће се свако основно изјаснити. Засада се дакле нема ништа друго определити, него начин, како да се до конкретног резултата дође. Наш нацрт је поднесен, поједине тачке могу се одма у претрес узети, може бити пак, да би целисходно било, начин изнаћи, како исти нацрт претресати ваља.

Др. *Гискра*. Ради бољег разјаснења примечавам, да из пређашњег времена нема никаквог предлога одборског, него пододборског, и мени се чини, да министар председник тај предлог мисли. Дакле по моме схватању неби било на месту, извештај у појединости претресати, премда би желити било, мнење владино сврху поједини тачака још сада сазнати. Мене руководи оно, што је др. Зибликијевић у п. дому рекао: „Ви захтевате од нас, да се сабор одрече свога права, заступнике у рајхсрат пиљати, а не назначујете цену тог одрицања“. Било би дакле главно питање то, шта се може с обе стране уступити, да се до споразума дође.

Ако галички заступници остају на становишту резолуције, за коју је мин. председник већ изјаснио се, да је влада у свој целини својој неможе одобрити, онда слабо изгледа има, да ће се до споразума доћи. Ја сам дакле тога мнења, да предлагачи у погледу држања куће и влада, са своје стране оне моменте назначе, на које се она у погледу оне изјаве владине ретрахирају, јер у противном случају била би разправа узалудна, дочим ми сви скорашње решење упитне ствари желимо.

Др. *Зибликијевић*: Ја сам у дебати о адреси рекао, да нам се изравнање као нека роба пуди, и мотивовао сам, зашто ми на ту тако рећи трговину не пристајемо. Почем се пак изборна реформа са галичким изравнањем у свезу доводи, то нек влада своје мнење у погледу директни избора очитује.

Мин. предс. *Ауерсперг*: Становиште владе у стварима изборне реформе, већ је у престолном говору и у мојој изјави приликом дебате о адреси обележено. Влада жели да се склопи пунобројан парламенат, и то мисли постигнути са изборним законом за нужду. Ако то постигне, то онда по њеном мишлењу нестоји ништа више на путу коначном решењу разправе о галичком поравнању, и онда ће наступити време да се директним изборима одцепи рајхсрат од сабора.

Др. *Демел*: Наш је данас задатак да извидимо, шта данас пред собом имамо, и то с обзиром на пређашња искуства, што се тиче замашаја дебате.

Прва тачка галичког предлога задржава себи право определити модус избора за рајхсрат, дакле тим већ засеца у изборну реформу; да дакле неби прејудиковало, ваљало би прву тачку на страну бацити, и за каснија времена оставити. Како све друго пређемо, показеће се, на какве се захтеве Галичани ограничити морају. Ја дакле предлажем, да се са изоставком прве тачке предлога одма пређе на саветовање о појединим тачкама предлога.

Др. *Рехбауер*: Са ђенер. дебатом нетреба много времена да губимо, влада је јасно очитовала, да резолуцију у целини својој неможе примити. Са детаљним претресањем резолуције, на темељу искуства прошли година, неби дошли до цели. Ја мислим, да се влада изјаснила, да је накана упустити се у оно, што је пређашњи владин предлог изрекао, који истина није дошао пред овај п. дом, али је ипак од једног пододбора претресан био. Дошли би дакле пре до цели, кад би се предлог пређашње владе узео за основ специјалне дебате, разуме се, само као основа и за извесну цел. Даље би било питање, хоћемо ли материјал за саветовање са употребом пређашњих елабората опет путем пододбора употребити.

Др. *Шауп* изјављује, да он предлог пређашње владе неприма за основу, али придружује се другом делу предлога Рехбауеровог, да се изабере један пододбор.

Др. *Демел* наново брани свој предлог.

Бар. *Тинти* слаже се са предговорником. Желити би било, да нам влада оне тачке назначи, с којима се слаже, да би сазнали, колико далеко мисли влада ићи, и да предупредимо излишно дебатовање.

Мин. председник: Сваки одлучан одговор на све поједине тачке, изгледао би као нека врста владинског предлога. Ја сам се само изразио против резолуције у целини, а упустићу се у претресање сваке поједине тачке онда, кад буде спремљен и поднесен елаборат одбора.

Др. *Хербст* је за избор пододбора. Он је тога мнења да се задатак пододбора јасно обележи. Кућа је у обште у погледу галичког питања и изборне реформе већ у адреси своју позицију узела. Пододбор може само ту скучену задаћу имати, у ситницама испитивати, какви се уступци могу Галицији учинити у погледу њихове аутономије, сљедствено каква је модификација §. 11. основног закона о државном заступништву и у погледу администрације Галиције могућа, да се са јединством државе и другим обзирима слаже. Даље је за то, да задаћа одбора буде само препараторна, и онда неће п. кући ни у чем прејудиковати.

Минист. председник. Влада се може упустити у дискусију само онакових захтева, који се уставним путем поднесу. У претресање захтева који нису формуловани и рајхсрату поднесени, неможе се влада упустити.

Др. Вебер је против предлога Демела. Галичким изравнањем би она свеза која у монархији постоји разкинула се, особито због они тачака које се налазе у предлогу од тачке 2. дек. Избор пододбора има свога практичног значења, али му се задаћа неби ограничила по начину наведеном од Хербста, јер би решење од галичког питања као компромис схватити се морало.

Др. Динстл је такођер за избор једног пододбора.

Бар. Тинти предлаже да се изабере одбор од 12 лица с тим упутством, да с обзиром на јединство државе испита оне захтеване промене устава државног, који би се у корист Галичана учинити могле, и о свему томе како у мериторном тако и у формалном одношењу одбору извештај поднесе.

Др. Зибликијевић слаже се са предлагачем у погледу броја одборски чланова.

Др. Рехбауер: морам се оградити против тог, као да ја хоћу да идентификујем моје назоре са владиним предлогом. Он је зато да се у пододбору у место 12 — седморица изаберу.

Др. Кајзер је против умаљења одборских чланова. Одбор нема само дужност у претрес узете галичке захтеве, него са вишег политичког гледишта задаћа му је, довести галичке заступнике, уставну странку и владу до споразума и то у погледу галичког изравнања и директни избора. Свакако је нужно споразумлење између владе и народне странке.

Др, Гискра говори у смислу заступника *Тинти-а* и *Кајзера*. Кад би пододбор имао претресати само питање галичког изравнања, онда би се морао још један одбор изабрати, који би утврдио услове, правила, решења ради галичког питања. Најглавнија је пак дужност пододбора да доведе поменуте три чињенице до споразумлења.

Јановски. Почем је данас овде говорено о двема народностима у Галицији, то моли, да му се допусти ради разјаснења ситуасије своје назоре као Русин изразити. Ја сам тога начела, да се једна земља само онда може задовољити, кад се свим њезиним народностима задоста чини. То је питање врло тешко у земљама са смешаним народностима, где нема мајоритета и миноритета, него само народни странака и где је надмоћ мајоритета то исто, што и притисак миноритета.

Да у Галицији само народни странака има, показује јасно свака поједина седница саборска, и опажа се код сваког важнијег предмета. Особито пак видило се приликом расправе галичке резолуције у сабору, почем онда изјавише сви русински заступници, да у разправама неће учествовати и изиђоше из седнице, јер беху тога уверења, да су њихови најважнији народни интереси на коцку метути, да Галиција, где има преко 2. мил. Русина, ако се и даље узетог правца држи, неће трајно задовољена бити.

Један пољски заступник изразио се приликом дебате о адреси, да миноритет никада нема право, и то он тврди на темељу свога једанајстогодишњег искуства у заступничкој кући. И ја сам већ 11 год. у галичком сабору и акцептирам ту изреку. Народни миноритети само се законима могу штитити, и то онда, ако се изврши чл: 19. државног основног закона.

Један пољски заступник рекао је за Русине, да их две врсте у сабору и рајхсрату има, и о једној од тих странака тако се изразио, као да је држави опасна. Ја истина немам програма те категорије Русина при руци, ал уверавам, да је тај миноритет чврсти приврженик царског дома, државног јединства, али само кад се има обзира на све народности. Тај миноритет за тим тежи, да у породици народа аустријски онај положај заузме, у коме би јој могуће било, да се у својој укупности и народносној суштини одржи, и имати гласа као равноправан фактор у свим одношајима земље и државе. Можете дакле сад сами пресудити, у колико овој другој врсти Русина поверовати ваља.

Бар. *Тинти* је за одбор од седам чланова.

Др. *Хербст*: Одбору се може двоје у задатак ставити — или само претрес учинити гледе предлога галичких заступника, или им дати политички задатак. Ако се за прво решимо, онда се мора делокруг одбора сузити, јер се неможе одбор уједно и са питањем изборне реформе занимати; ако смо пак за предлог *Кајзеров*, онда је свако сужење делокруга одборског немогуће.

Др. *Зибликијевић* не слаже се са назорима Јановског. Ми смо заступници галичког и русинког племена, међу којима сагласје у Галицији постоји. Непориче, да су Русини приликом вођења о резолуцији непристајање своје очитовали, али из узрока тога, што су русински заступници поднели противпредлог по коме захтеваху сазив конституанта за државу, дочим се са галичком резолуцијом хтело то, да се на основу постојећег устава уваже галички захтеви и устав по томе у нечему измене. Ми смо у своје време предлог русински заступника одбацили, али данас је стање ствари другојачије него онда; данас постоји доста велика фракција русински заступника, која је за резолуцију, и ми имамо такових заступника и овде у рајхсрату.

У народном погледу непостоји никаква супротност па и нећемо да проузрочимо несагласије јер је стална политика земље, и прама русинским захтевима справедљив бити, али у политичком погледу постоји разлика, јер један део намерава деобу земље. Не дакле у народносним него у политичким тежњама лежи диференција.

После неки примедаба учињени од Томасчука на говор Зибликијевића, јави се за реч

Јановски: Ми смо у своје време тежили за деобом Галиције, јер мишљасмо једино у томе спас наше народности наћи. Од год. 1868 стали смо на друго становиште, јер мислимо да нам § 19 државног основног закона довољно гаранција даје у погледу заштите наше народности; да смо саборисање године 1868 зато прекинули, што је противпредлог један нашао се, — то нестоји. Наш противпредлог је тек год. 1869 дошао пред сабор; ми изступисмо год. 1868. из сабора у уверењу, да ћемо ако се резолуција изведе, опет се повратити на становиште, о коме мишљасмо, да је одстрањено.

Затим се приступи гласању и предлог *Рехбауера* да се пододбор изабере усвоји се једногласно.

За чланове пододбора изабрани буду *Зибликијевић, Рехбауер Хербст, Брестл, Гискра, Демел* и *Јановски*.

СТРАНЕ ЗЕМЉЕ.

НЕМАЧКА. — Приликом годишње светковине ускрснућа немачког царства држан је у славу дана кад је у префектури у Верзељу издата прокламација којом је обнародовано немачко царство — у царском двору свечан обед, на коме беху сви чланови царске породице принчеви Виљем и Аугуст виртенбершки, херцег Елимар орденбуршки, принц Фридрих хохенцолерски и остали на двору бавећи се кнежеви као и притежатељи високих ордена.

Том приликом је цар Виљем ову здравицу изговорио.

„Данас светкујемо двогубу славу најзнаменитији догађаја у пруској повесници: Пре 171. год. крунисан је први краљ Пруске, а пре годину дана издата је прокламација, да примам од свију кнежева и слободних вароши Немачке, понуђену ми царску круну. Свестан својих огромних дужности, које сам на себе узео, изричем на дан тога великог догађаја у присуству свију заступника оних који допринеше да данас заузимам овај нови положај, — опетовно моју срдачну захвалност у нади да ће нашим заједничким трудом у стању бити, праведна исчекивања Немачке испунити.“

Баварски посланик барон Перглас у име свога краља и савезника у држави наздрави цару „Виљему победоносном“.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Имамо да забележимо још један новитет који је представљан оно исто вече кад и школски надзорник, о коме смо донели рецензију. То је „Партија пикета,“ шаљива игра од Фурнијера, што је превео г. Ф. Оберкнежевић.

У Француској скоро сваки позоришни комад има своју тенденцију, која се мења према владајућим околностима у држави и у друштву. Француски писци који су бастарди, хоће да нам докажу с позорнице, да је дете незаконита брака то исто што и законито дете, па за доказ томе ауторишту браколомство. С друге стране паште се чанколизе цезаризма да докажу „великој нацији“ како је то славно, како је пријатно туђи се по Алгиру с лавовима и, што је исто, с бедуинима, и ако ми то не умемо да увидимо што је тај јадан алгирски народ крив, да хоће силом да га пофранцузе. Мало који комад, што захвата у друштвене мане има за нас интереса, почем скоро сви расправљају своје локалне ствари. Један од тих редких комада је „Партија пикета“ почем се ту износи један чир, који је на здравом телу целог јевропског друштва, а то је: леђива и охола аристократија у њему. На срећу је мало такве аристократије у нас, али не може се порећи, да ми Срби радо аристократишемо, само ако се мало својим капиталом или својом студијом одмакнемо од „пука“, и за то је нама мило, што је преводиоц изабрао комад који је кадар да нас одврати од једне слабости, коју трезвени век данашњи сматра као неку особену врсту душевне болке.

Такав је душевни болесник „швалије“ Рошферије; човек који је цео свој век продремао у запосу, да је скалупљен од бољега блата, него остали Адамови синови. За њега је рад срамота, која бесчасти гробнице његових предака, али њему није срамота живити о зноју његових кулучара. На срећу наш „швалије“ нема ни замкова, ни слугу, ни кулучара; он је све спраскао, само му је остала неотесана охолост његове секте, један син, који је толико паметнији од свога оца што тражи у науци извор за потоњи свој живот, и један пријатељ, негдашњи трговац Мерсије. Овај последњи мисли да ће неки стари дуг свој према породици швалијеровој најбоље одужити, ако даде своју „зјело“ богату кћер младом аристократу, који је с тиме споразуман ваљда за то што није тако окорео аристократа као његов отац, или што уза грађанску девојку добија словом двеста хиљада франака годишњег доходка а ваљда и за то што је љуби. Ни један од ова три узрока није у делу чисто изведен, те тако нагађамо његову праву тенденцију онако како се нама најбоље допада. На рачун тога прима Мерсије свога „пријатеља“, који је већ остао без крова, у своју кућу, па како стари швалије не зна ништа од индустрије а из целе литературе чита само „племићке алманахе“, то се наравно морају два старца картати у двоје, а то је та насловна „Партија пикета.“ Истина је Мерсије бољи пикеција, али стари аристократа

мора и у карти бити бољи од простог грађанина, па како неће овај свакад из куртоазије да буде платка, то дође где што и до речкања. Такву интересантну партију гледамо и ми на позорници баш онога дана, кад се по општој вољи потписује брачни контракт, почем је пала последња препрека: млади Анатол положио је докторски испит. Али ова интересантна партија, што је ми гледамо, у мало не постаде жалосна за младе веренике, јер стари „швалије“ хоће као обично да добије, а Мерсије је данас мало раздраженији но обично, ваљда за то што удаје кћер. Реч по реч, и на хитеросетљивог аристократа просу се пљусак презорних примедаба. Оваке увреде нанешене његовој „крви“ не могу се опростити: старац спрема целу своју имаовину, која се састоји из једне путне торбе, и своју библиотеку, која се састоји из две књиге, и хоће да одлази из куће у „хотел“. Фамилија је у забуни, највише Мерсије, који види да је свему томе крив, а најмање ђувегија, којега за то и немогосмо да разумемо. Али на крају, као обично у комадима овога кроја, долази по једна добра мисао. Син магнетише оца, баш кад је сео на ону исту столицу, где је играо своју партију. Док старац спава, уклони се све што би га могло потсетити на оно што се збило, а карте се поређају као што беше пре игре, и кад се старац пробуди он се чуди на опште увеселење публике, јер околина не зна ни за какву „увреду“ него хоће да се продужи партија, те на послетку јадни старац сам верује да је „увреду“ — одспавао, и партија се изнова одпоче, а комад се свршава с веселим узвиком швалијеровим: платка, платка!

Рекосмо већ да нагађамо тенденцију овога дела ако кажемо да је писац хтео да у своме делу дигне реч за изравнање сталежа, јер нигде не прозире борба аристократских начела с демократским, што би могао бити најприроднији мотив Анадолове женидбе. Напротив видимо младог аристократа сасвим неутрална на позорници; њему је све једно а узео ту грађанску „Ружу“ а неузео. За то морамо свести намеру писчеву на то да је хтео да исмеје аристократске манире, у чему је одиста и успео. Ово дело не одликује се ни особитим заплетом ни леним ситуацијама, али што му се не може порећи, то су верни карактери. У томе су најјачи Француски писци. Али кад велимо најјачи, ми не мислимо у идеалисању карактера него у копирању. Да је писац прво хтео и могао, у Мерсијеровом карактеру имао је пространо поље. Мерсијерова признателност према породици Рошферијевој иде тако далеко, да он нуди или боље рећи намеће своју богату кћер сиротом аристокрачићу, и то је одиста племенита захвалност. Но ми гледаоци видимо од свега тога голо паметање, које крњи достојанство очинско, али нигде се не појављује у говору то одиста замашно осећање захвалности које би могло мотивовати такав заступак. Мотив је остао иза кулиса, и ми морамо сами себи да замислимо, шта је све буктило у души његовој док је дошао до тога самопрегорења. Такво сиромаштво у мотиву делања могли би навести у сваком карактеру, кад би нам стало да пишемо на скучено дело опширну критику.

Према мртвој радњи што је у делу, била је игра оволико жива колико је могла да буде. Г. Ружић аристократа, који с нервозном дрхтавицом сваки час мисли, како мора да живи од туђе милости, али који је ипак толико охол, да не ће да даде маха пријатељским осећањима на рачун свога племићког достојанства. На г. Бранију приметисмо овога вечера врло лепу и лаку конверзациону игру. То су биле две слике француске, и за то, што су верне, нашле су пуно признања у публике. Г. Недељковић као Анадол није се могао допасти с тога, што му је улога слаба; али не можемо порећи, да је се трудио, да из ње што изведе. Г-ца Савићева, била је у улози Руже врло љубазна Српкиња, али кад узмемо да то није била Ружа него Роза (Rose), онда морамо признати да јој у игри оскудевала она лака елеганција, која карактерише сваку Францускињу. У осталом то јој не можемо уписат у грех, јер то се не учи у позоришту него у друштву, а у нашем друштву таквих студија још нема.

Ј.

НОВИ САД 13. јануара. Можемо јавити, да ће о светоме Сави певати мешовити збор позоришне дружине службу божију, коју је у ноте написао К. Станковић и А. Максимовић.

— Ђимназијска омладинска дружина „Вила“ отпочела је свој рад на св. Јована. За претседника изабрала је Косту Максимовића, за тајника Богољуба Станишића, за благајника Степанова Емила, а за књижничара Ђорђа Теодосијевића. Осим тога изабрала је чланове за управљајући, критикујући и певачки одбор. Из својих чланова образовала је лик под именом „певачки лик дружине „Виле“, који ће своју радњу показати, кад дружина приреди „беседе“ или „села.“

ТЕЛЕГРАМ УРЕДН. „ЗАСТАВЕ“.

Пешта 13. јануара. На познату конференцију коју је Лоњаји у ствари својих и Анђелићеви планова позвао за јучерањи дан, позвани су: **Грујић** владика, **Анђелић** архимандрит, **Кушевић, Михајловић, Радивојевић, Маширевић, Стојачковић, Федор Николић.** На позив нису дошли: **Грујић** и **Ф. Николић.** Они други су овде и данас су на ручку код Лоњаја. — Администратор патријаршије није позван. (Дакле и тиме се хотимице хтело да покаже, да Лоњаји хоће да вређа народ српски, као и то, да је Анђелић замислио спремити смицаљку и администратору лично. У.)

Сабор је одобрио грађење жељезничке пруге од Кикинде до Бечкерека. Пруга ће се повући тако, да додирује с десне стране Башахид, с леве Меленце, а ићи ће преко Сент-Михаља.

Темишвар 13. јануара. Данас је отправљено у народни фонд за просветне цељи у Карловце, из прихода манастира Бездина **пет хиљада** форината.

НОВИЈЕ.

Пешта 10. јан. Један овдашњи лист јавља, да ће се хрватски сабор за месец март опет сазвати. Но та вест није основана, почем су унијонисте од гр. Лоњаја 6 месеци ради припреме захтевали, и почем је исти с погледом на закон само три месеца одобрио. Може се дакле сазив сабора тек у месецу априлу изчекивати.

Верзаљ 8. јан. Народна скупштина одобрила је огромном већином гласова предлог од Батија сачињен, који овако гласи: Пошто јучерашњи вотум ни у ком погледу несадржи неповерење против Тјера председника републике, то да народна скупштина апелује на отачаствољубље г. Тјера и неприми његову оставку. За тим се одашље депутација г. Тјеру да га извести о закључку народне скупштине. — Седница се за то време прекида.

— По продужењу седнице јавља Беноа Д'Ази, да је Тјер изасланству одговорио, да се прима председништва, и да ће и надаље старати се о благу и напредку Француске. У погледу оставке министара није се Тјер изразио.

Париз 9. јан. „Жур. Оф.“ јавља, да су се министри, који поднеше оставке, на позив Тјеров опет примили свога звања.

ПРИЛОЗИ НА СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Г. Новак Голубовски из Сентомаша послао је скупљене прилоге од оне господе која се обвезаше дневно по 1 нов. прилагати преко целе године, Свота износи свега: 39 ф. 60 н. — а имена г. г. приложника ово су: Гедеон Дунђерски, Лазар Дунђерски, Младен Грегоровић, Паво Ђорђевић, Теодор Ђорђевић, Лазар Манојловић, Мита Милетић, Младен Манојловић, Милева Алексевић, Симеон Мајски, Соса Голубска, сваки по 3 фор. 60 нов.

Г. Петар Нинковић приложио је на „два сирота босанска ђака у пакрачкој учитељској школи“ (Мила Карановића и Стеву Давидовића) код уредн. ов. листа *два* дуката у злату. —

Српско народно позориште.

Ред представа у Новоме Саду.

У петак 14 јануара на светога Саву свечана представа, *први пут:* **„Младост Доситеја Обрадовића.“** Слика из живота у 5 раздела, с певањем, од Косте Трифковића.

У недељу 16 јануара: **„Стари бака.“** Позоришна игра у 3 раздела, с певањем од Ј. Сигетије, за српску позорницу удесили Ј. Ђорђевић и Л. Илић.

ПОЗИВ
НА ЈАВНА ПРЕДАВАЊА У НОВОМЕ САДУ.

Једанајесто јавно предавање биће у недељу 16. јануара у дворани „Друштва за радиност“ и том ће приликом говорити *г. Светозар Марковић*: **„о савременим радничким начелима у односу на наш народ“.**

Почетак је предавању у 5. сахата после подне.

У Новоме Саду 13. јануара 1872.

Одбор за јавна предавања.

ПОЗИВ.

У петак, на св. Саву, биће свечана седница „Матице Српске“ — беседиће професор В. Ђурђевић члан књижевног оделења, — на коју се позивају сви чланови Матичини а други, који имају вољу, да дођу.

Професор. В. Ђурђевић беседиће о томе: „Чија је дужност образовање човека у опште? Ко треба код нас дужност ту да врши и како?“

Почетак свечаној седници у 4 сахата после подне.

Председништво.

НА ЗНАЊЕ

даје се свима пријатељима, да ће „српско старобечејско читалиште“ 23. јануара (4. фебруара 1872. у своју корист давати **„Игранку“.**

Позивнице ће се скорим разаслати.

ОДБОР.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

(Шапуша и друг.) **Сисак** 9. јан. Шеница се слабо тражи, и изгубила је од цене 10—20 н. без да изгледа на паправку тих притиштвени цена има, дочим је и на остали меродавној пијаци посао млитав. Разпачано је до 4000 вагана, и именујемо данас следеће цене:

Бечејска и потиска најфинија 84—86 *ф.* по 6 ф. 80 нов. до 7 ф. потиска 82—86 *ф.* по 6 ф. 55—60 нов. и панчевачка 79—86 *ф.* по 5 ф. 95 н. до 6 фор.

Кукуруз није нити у закључци за пролеће какав посао склопљен, дочим нити продаваоца нити купаца нема. Прометуто је само до 1000 вагана, и држи се банацка стара роба по 4 ф. 70 н. нова по 4 ф. 20 н. а босанска у транзито по 4 фор. 40—45 нов.

Јечам се врло умерено односи, и држи се пиварска роба 69—70 *ф.* по 3 ф. 30 н. а роба за крму на 70 *ф.* по 3 фор.

Зоб у назадном мнењу, зато, што купаца нема; данас бележимо банацку и хрватску робу по 3 ф. 60 н. а босанску у транзито по 3 ф. 35 н. бечки цент.

Воде су ниске, а време ладно мокро.

Пешта 10. јан. Радња са шеницом била је данас врло слаба. Купци слабо тражише ране, и ако што куповаше то у 5—10 нов. мање, од пријашње цене. Раж није тражена. Јечам слабо. Кукуруз у 5—10 н. јефтинији. Зоб по старој цени.

Шеница потиска $85^3/_4$ *ф.* 7 ф. 40 н. 83 *ф.* 6 фр. 85 н. 82 *ф.* 6 ф. 75 н. $84^1/_2$ *ф.* 7 ф. 20 н. Све на почек.

Вајсенбуршка 85 *ф.* 7 ф. 30 н. $84^1/_2$ *ф.* 7 ф. $2^1/_2$ н. обоје на почек. Пештанска околина $85^1/_2$ *ф.* 7 ф. 20 н. 81 *ф.* 6 ф. $37^1/_2$ нов. Све на почек.

Узанц шеница за пролеће 6 фор. 40 нов.

Узанц раж 78 *ф.* за јануар и фебруар 3 фор. 60 н. а за пролеће 3 фор. 70 нов.

Узанц кукуруз за мај и јуни 3 ф. $97^1/_2$ нов.

Узанц зоб за јан. и фебр. 1 ф. 80 н. за пролеће 1 ф. 86 н.

КУРЗ ОД 10. ЈАНУАРА.

Сребро — — — — — — — — — — — —	114.—
Дукати — — — — — — — — — — — —	5.45

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место учитељског званија српско-народне школе II. и III. разреда у Парага отвара се стечај до 15. фебр. 1872 год. по српском кал.

Са овим званијем скопчана је годишња плата у готовом новцу 100 ф. а. вр. 2 хвата тврди дрва, 18 пож. мерова жита, 1 пож. меров пасуља или релутум са 5 фор. 10 ф. на говеђину, 2 ф. 50 н. на со, 2 ф. 64 нов. на свеће, — слободан стан состојећи се из 2 собе, кујне, подрума, коморе, шупе штале и баште, — даље 10 јутара ораће земље са гувном и нужним зимним огревом.

Од потражиоца изискује се, да су приправничке науке добро свршили, и вешти у црквеном појању.

С тога сваки, који ово место получити жели, нека се до горњег времена местном црквено школском одбору са нужним доказима обрати.

Из црквено-школско-одборске седнице.

У Парага 30. децембра 1871. год. држане.

Васа Летић, перовођа. 663—2—3 **Аркадије Петровић,** парох и председник.

СТЕЧАЈ.

У Меленци упражњено је учитељско место на дворазредној школи у првој четвртини места; с' којим је скопчана годишња плата од 500 ф. а. вр. нуз то слободан стан у Школи и зимњи огрев. —

Потражиоци који ово место добити желе, позивају се да своје молбе са сведочбама о свршеним наукама, и о способности за отправљање учитељског звања у основној срп. нар. верозаконској школи, овом цр. школском одбору најдаље до три јерарха т. ј. 30. јануара по стар. календару поднесу. —

Из Седнице цр. школског одбора, држане у Меленци 5. јануара 1872. —

Вељко Поповић, перовођа. 664—2—3 **Пера Таназевић,** председник.

Бр. 117.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место инспектора на Јарковци са годишњом платом од 550 ф. стан $3^1/_2$ јутра земље, с' ограђеном баштом. Условија су, даје добро писмен и вешт у пољској радњи.

Рок је стечају до 31. јануара по старом календару, до којег се молбенице с' нужни докази компетента, варошком магистрату поднети имају. —

У Карловци 3. јануара 1872.

661—2—2 **Варошки Мађистрат.**

Бр. 47. СТЕЧАЈ.

За попуњење упражњеног места I. и II. разреда женске школе у вароши, које ће се женском учитељицом попунити. Са тим местом скопчана је плата од 500 ф. годишње, и иште се од учитељице, да је српску учитељску школу са добрим успехом свршила, и да је вешта женским ручним пословима.

Молбенице имају се до 1. фебруара 1872. године по нашем, на ову општину управити.

Из скупштинске седнице српске црквене општине у Сомбору 4. новембра 1871. 660—3—3.

ЈЕДАН ГОСПОДИН,

који се овде ради школовања своје деце настанио, у Новом Саду препоручује се п. н. публици и приватним училиштним заводима (мушким и женским) за темељно предавање *француског, талијанског и немачког језика* са српском или другом од наведених језика конверзацијом; исто тако и за предавање елементарног знања музике на *гласовиру и гитару.*

Пошто је споменути господин стручњак техничких наука предаваће — ко би хтео — *„геодезију“* (практич. пољско мерење), *цртање, геометрију математику и краснопис.*

Ко би се овом приликом хтео користити понудом истога господина, нека се пропита за ближе равнање код г. дра. Милана Јовановића, управитеља варошке реалке овдашње, и у уредништву овога листа. 1—3

ЈЕДНА КУЋА недалеко од рибње пијаце са 2 собе, кујном и комором, таваном и подрумом и једном засебном собом, кујном, чардаком и шупом у авлији — продаје се из слободне руке. Купци нека се обрате на администрацију овога листа. 658—2—3

НА ЗНАЊЕ!

Долеподписани учтиво јавља п. н. публици, да ће усљед његова уговора са **капелом српског народног позоришта,** иста капела давати у

НАРОДНОЈ КАФАНИ
(Kaffe national)

сваког **понедеоника и петка концерат.**

За сваку могућу удобност, као и за најтачнију послугу са добрим разноврстним пићем, и укусно зготовљеним јелом по умереној цени — јамчи долеподписани као угоститељ.

Почетак је концерта свагда у 7 сахати у вече.

Јозеф Керпл, угоститељ.

666—1—3.

НИКОЛА ЛАЛОШЕВИЋ млађи,
АДВОКАТ,

јавља да је своју адвокатску писарницу у Сомбору с данашњим даном у собственој кући отворио, и да ће одсад поштованој публици у сваком послу од те врсте на услузи стојати.

У Сомбору 3. јануара 1872. 662—2—3

ПРАВИ цр. кр. патентирани од Његов. Величаства на ново са највишом дипломом обдарени, од медицинског факултета испитани и похваљени, хиљадама пута опробани и са добром сведочбом снабдевени.

МИШОМОР

ради коначног истребљења пацова, кућевни и пољски мишева, кртина и шваба (који се јако тражи и купује), може се прави добити у Новом Саду код Љубе Стефановића (код три главе шећера.) У Земуну код Д. Јовановића и сина. У Белој цркви код К. А. Харлахеса. У Панчеву код У. Јохановића.

ЦЕНЕ: једна велика плехана кутија 1 ф. једна мала кутија 80 н. — Наручбине појединих кутија врло се тачно и брзо одправљају уз наплату путна трошка. —

Извод из једнога од многих писама, који нам сваки дан стижу:

Молим, пошљите ми још неколико доза арканума, јер нам јако досађују пацови, а оне две дозе што смо узели већ су **најсјајније** *показале своје дејство.“*

15. јуна 1871.

С поштовањем
Бети Улман, Базебау-Бараке
закупница,
пошта Делница у Хрватској.

ПОЗИВ
НА ТРЕЋУ РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
АКЦИОНАРА ПАНЧЕВАЧКЕ ШТЕДИОНИЦЕ,

која ће се у недељу 13. (25.) фебруара 1872. у два сата после подне у мађистратској дворани држати, на којој ће се о сљедећим предметима већати:

1. Годишњи извештај о радњи друштва.
2. Полагање рачуна са извештајем ревизионог одбора.
3. Определење делимка.
4. Избор управе састојеће се из друштвеног председника и заменика му, и из четир члана управе.
5. Избор управљајућег одбора из двадесет осам чланова, и
6. Избор ревизионог одбора од три члана.

Сва г. г. акционари позивају се овим најучтивије, да изволе на ту главну скупштину доћи.

Улазнице даваће се најдуже до 5. (17.) фебр. 1872. у друштвеној писарници у обичним пословним часовима уз депоновање деоница.

Панчево, 6. (18.) јануара 1872.

665—2—3. **ПАНЧЕВАЧКА ШТЕДИОНИЦА.**

ДОБИТ НА БЕРЗИ.

Подписани „агенат на бечкој берзи“, стара се за изведење свију

ШПЕКУЛАЦИЈА НА БЕРЗИ

и то под условима, тако повољнима, који се само замислити дају,

1. Због свога положаја као агенат на берзи поверавају му се знаменити налози високих и у радњи сваковрстној посвећених особа, и по извршењу налога у стању је, без да би какову индискрецију учинио, својим комитентима практичног савета давати, у којима папирима промена курза предвидити се може, да се могу од сваког новог правца берзе користити.

2. Код свакидашњег закључка рачуна после ликвидацијоног курза довољно је

100 до 200 форината,

да може свако са 25. ком. акција на шпекулацијама берзе учествовати.

3. А да би и са мањим улогом покус са скорим известним добитом награђен био, отвара се

конзорцијум са 100 деоница.

Једна деоница износи једанпут за свагда 100 фор. Код уписивања има се 20 проц., дакле 20 фор. за сваку деоницу положити. остали 80 проц. исписаће се по обављеном конституисању у 2. рате. Од тога улога купиће се за 3000 фор срећака, које се немогу другоме уступити, бројеви свакоме означити, и сваки игра у саразмеру купљени деоница. Са 7000 фор. придружују се берзи и учествују у свакој шпекулацији, које известан и брзи добит доносе. О свакој обављеној радњи известиће се деоничари. Сваког месеца прави се рачун. а сваког 6. месеца ново конституисање. Сваки деоничар може своје мисли сврху какове шпекулације изнети, и ако се такове са правцем берзе слажу, остариће се. Сваки деоничар има право сваки дан прегледати рачуне и касу. Код радње конзорцијума неурачунавају се провизије, него само 5 проц. од чистог добита. Како се сви 100 деоница исплате, конзорцијум је конституисан, и сваки деоничар извештава се о том.

4. Господа и госпође известиће се о сваком важнијем случају на берзи.

5. Сви од мене купљени папири, неморају се одма примити; такове задржавам ја до после ликвидацијоног курза.

6. Новци се дају под интерес и то

7 проц. на сто, три дана пре „одказа,“

а за то примљени папири могу се од сами комитената у посед узети.

БЕЧ.

J. Б. ПЛАХТ,
Stadt, Renngasse 1.
Römiseher Kaiser 2. Stiege.

Властник и издаватељ др. Свет. Милетић. Одговоран уредник Стеван Поповић. Српска народна задружна штампарија.